

HÁLÓZATOK BŰVÖLETÉBEN Csermely Péter professzorral beszélget Kapitány Katalin

Hálózatok bűvöletében — ezzel a címmel készített interjúkötetet Csermely Péter biokémikussal, hálózatkutatóval, a Semmelweis Egyetem tanárával, az orvostudományok doktorával Kapitány Katalin tudományos újságíró-szerkesztő. A kötet a Kairosz Kiadó „Miért hiszek?” sorozatában jelent meg 2010-ben.

Kapitány Katalin profi kérdező, annyi és olyan tudással (a kimagasló empátián túlmenően), amennyi s amilyen a legkiemelkedőbb tudósok egyenrangú interjúvolójává teszi. Csermely Péter pedig nemcsak profi tudós, hanem profi válaszoló is, így a kötetet nem csupán a magasan képzettek értik meg, hanem a mindennapok emberei számára is befogadható. Feldolgozható, megérthető, és e megértésből még további, ösztökélő kíváncsiság is származik. (Ez egyébként nem véletlen, hiszen Csermely Péter évtizedek óta aktív tehetségkutató, -feltáró is, számtalan középiskolásnak, pályakezdő kutatónak adta meg az ígéretes kezdés lehetőségét. Kapitány Katalinnak pedig, mint tudományos folyóirat szerkesztőjének, különösen oda kell figyelnie, hogy az olvasói kíváncsiságot ne csak kielégítsék a világunk természettudományos kérdéseivel foglalkozó publikációk, hanem tovább is vezessék, egyre mélyebb, „egyre végsőbb” kérdések megfogalmazódása felé.)

A tárgyalt téma a hit — mely a gazdasági világválság s az egyéb, kapcsolt tragédiák korszakában felértékelődött. Sokszor az egyetlen kapaszkodót jelenti az emberek számára — a kötet tehát, mely arról szól, hogy egy mindenki számára hitelesnek tekinthető személy hite miképp jött létre, hogyan tudja Csermely Péter egyeztetni a hitet és a tudományt, miben segített-segít neki életében a hit: voltaképpen „válságkezelő kézikönyv”-nek tekinthető.

Mindez messze nem azt jelenti, hogy aktualizálna a könyv, és csak a jelen válságban érvényes, ha pedig annak vége lesz, elfelejthető! Hiszen az emberi lét önmagában is sok esetben apróbb-nagyobb válságok sorozata — a mostani gazdasági válság ezt csupán megfajli —, egyébként pedig Csermely Péter figyelmeztet: a jelenlegi világgazdasági válság csak gyermekded kezdet. „A Föld erőforrásait pazarló fejlődési hajszája sajnos még nagyon sok válságot tartogat nekünk az elkövetkezendő évtizedekben. Ezekre kell ma felkészülnünk. Nincs vesztegetni való időnk. E nehézségek túléléséhez, a problémák kezeléséhez, átértékeléséhez szeretnék segítséget adni embertársainnak.”

Ilyen segítség például az általa „angyali kör”-nek nevezett lelki-társadalmi folyamat, melyet bárki beindíthat saját környezetében — beindíthatjuk mi is. Az angyali kör — fejtegeti Csermely Péter — azzal indul, hogy „bizalommal kezdünk el viszonyulni környezetünkhez, s szeretetet sugárzunk felé”. Ez a környezetben szintén bizalmat és szeretetet ébreszt — immáron felénk. Ezzel javul önértékelésünk, ami által még több szeretetet, bizalmat tudunk kisugározni még több ember irányában, s ezzel még több szeretet, bizalom áramlik hozzánk, és így tovább — máris működik az angyali kör. Eredménye: folyamatos szeretetben s bizalomban van részünk. Elmentéte a — sajnos, sokak által beindított és általánosan alkalmazott — ördögi kör, mely a mások felé irányzott bizalmatlanságon-bezárkózáson keresztül a folyamatos szeretetlenség, volta-képp a pokol irányába vinne bennünket. Idáig azonban nem kell eljutnunk, az ördögi körök megakaszthatók, s angyali körökké formálhatók! És aki részese lett az angyali körnek, aki bizik magában és másokban — s nem hiabavaló bizalom ez, hiszen kipróbálta és lám, működik —, az a válságot nem válságnak, mint inkább „olyan érdekes és izgalmas periódusnak éli meg, ami új válaszokat igényel, és ami belőle is új tartalmakat fog kicsiholni. Így felfogva minden válság új esély arra, hogy új módon tudjunk helyzeteket megoldani.” Az angyali körök beindítása persze csak egyetlen a rendelkezésünkre álló számos eszköz közül, melyeket a kötet ismertet.

De ne csak a kötet válságmenedzselés-olvasatára összpontosítsunk! „Miért hiszek?” — ez a sorozat címe, amelynek keretében a kötet megjelent. Miért is hisz Csermely Péter? Erről szólva a családi meghatározottságokon túl saját Istenélményeiről is beszámol — mélyesen személyesen, mélyen vallomásokon. Elmondja, hogyan is volt az, amikor — elvesztve minden kapaszkodót — Istennel kereste a kapcsolatot, s Isten lehetővé is tette a kontaktust, épp a legválságosabb időkben erőt adva számára a megkezdett úton haladni.

Kapitány Katalinnak arra a kérdésre, hogy miként fér meg a tudásban a hit és a megismételhető kísérleteken, méréseken alapuló természetszemlélet, Csermely Péter úgy válaszol: a hit s a tudomány a világ megismerésének két formája. „A hit ott kezdődik, ahol a tudomány abamarad” — mondja. Mint részletezi, tudományos eszközökkel nem tudunk választ adni olyan, végsőnek mondott kérdésekre például, hogy mi az élet értelme, és így tovább — éppúgy, miként egy fehérje agyunk egyik idegsejtjében sem tud rájönni, miért „piszkálják” őt anynyira éppen egyéb fehérjétszései —, egy „felsőbb

rendszerből”, azaz tőlünk nézve viszont megtalálható az ok, föllelhető a cél. S — egymásba ágyazott rendszereket feltételezve — folytathatjuk a sort egészen a Mindenig — mondja a há-lózatkutató. Ebből a perspektívából nézve kide-rül: a másokat szolgáló csendes munka az, ami a feladatunk. Ennek révén kapcsolódunk az (egy-előre ismeretlen, csupán hittel felfogható) Nagy Rendszerhez — mint az a bizonyos agyfehérje agyunk rendszeréhez —, így élhetjük túl a vál-ságokat, s az e túlélés érdekében végzett mun-kálkodásunk eredményei — a jótettek eredmé-nyei, a létrehozott értékek — hosszú távon is fennmaradhatnak s továbbhagyományozódhat-nak belőlünk. (*Kairosz Kiadó*, Budapest, 2010)

FARKAS CSABA

MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON

Páratlan értékű, katolikus szellemű, magyar mű-velődéstörténeti lexikon alapsorozatának utolsó, 15. kötete látott napvilágot a közelmúltban. A és W, a görög ábécé első és utolsó betűje, az első és utolsó, a kezdet és a vég szimbóluma — ezzel kezdődik a szócikkek sora. A Szent István Társulat által 1993-ban indított *Magyar Katolikus Lexikon* tizenöt kötete 300 szerző munkája, 44 ezer cikket, körülbelül 60 ezer címszót tartalmaz. Még ebben az évben követi a pótkötet és az in-dexkötet.

A lexikon gerincét a *személyek* (pápák, kirá-lyok, püspökök, írók), az *események* (magyar és egyetemes történelem, egyháztörténelem), a *he-lyek* (országok, püspökségek, magyar egyházme-gyék, plébániák, búcsújáró helyek), *intézmények* (szerzetesrendek, egyesületek, könyvkiadók), *fo-galmak* (filozófia, szentírásstudomány, liturgia, művészet, természettudomány) adják. Az eddig megjelent kötetek tartalmához hasonlóan a jelen kötet is a kétezer éves keresztény és az ezer éves magyar kultúrkincs összefoglalása. Az adatgaz-dag, példaértékű alapossgalással megírt ismerettár a magyar lexikonirodalom kiemelkedő szellemi teljesítménye. Hiátust pótol, hiszen — tudomá-som szerint — 1945 után Közép-Európában nem jelent meg ennél terjedelmesebb vallásos lexikon. A korszerű magyar lexikonszerkesztési el-veket Szinyei József teremtette meg (*Magyar írók élete és munkái*. 1–14. köt. Budapest, 1890–1914), Gulyás Pál követte (*Magyar írók élete és*

munkái. Új sorozat. 1–6. köt. A–D. Budapest, 1939–1944), Viczián János fejlesztette tovább és rendezte sajtó alá a Gulyás-hagyatékot (eddig megjelent: *Magyar írók élete és munkái*. 7–19. kö-tet, Budapest, 1990–2002). Mindez azért érdemel említést, mert Diós István főszerkesztő munka-társa, Viczián János szerkesztő — aki vélemé-nyem szerint a magyar lexikonirodalom élő klasszikusa — lexikonkészítői tapasztalata, is-meretanyaga és tudása a magyar lexikonok szakmai színvonala fölé emeli a *Magyar Katoli-kus Lexikont*. Lexikonszerkesztési elvét még a Budán működött Harcsa utcai *Lexikon Műhely* (1990–1994) szellemi vezetőjeként megfogal-mazta, és itt a katolikus lexikon előszavában is olvashatjuk: „a létező tudásanyag friss, elfogulat-lan, rövid és tömör összegzését várja a használó, (...) a legfontosabb, pontos adatokat (...) értékelő közhe-lyek, töltelékszavak, egyéni vélemények általánosí-tása nélkül”.

Egyedülálló és lenyűgöző a lexikon elején 63 oldalon keresztül felsorolt *Irodalmi források* sok-rétűsége és gazdagsága. Az összehasonlító lexikon-elemzés módszerével olvastuk az 1990 után magyar nyelven megjelent nagylexikonok (*Britannica Hungarica*. 1–19. köt. Budapest, 1994–2007, *Magyar nagylexikon*. 1–19 köt. Budapest, 1993–2004, és a *Révai új lexikona*. 1–18. köt. Szek-szárd, 1996–2006) azonos címszavairól írt szócik-keket a katolikus lexikon azonos szócikkeivel. A találmra kiválasztott *Somogy megye, vármegye* szócikke a *Britannicában* 1,5 hasáb a szakiroda-lom és a szerző feltüntetése nélkül, a *Magyar nagylexikonban* 3 hasáb, 2 tétel szakirodalom és a szerző kilétét nem tudjuk meg, a *Révai új lexiko-nában* 8,5 hasáb, 12 tétel szakirodalommal, szer-ző nélkül, a *Magyar Katolikus Lexikonban* 11 ha-sáb, 44 tétel szakirodalom és a cikk szerzőjének betűjele is megtalálható a szócikk végén. A föl-használó számára mindez a négy nagylexiko-nunk használhatóságára, pontosságára, igényes-ségére vet fényt.

A *Magyar Katolikus Lexikon* szerzői és szer-kesztői elérték kitűzött céljukat: elfogultságok-tól mentes, adatgazdag, hagyományaikat ápoló, magyar és egyetemes lexikont alkottak. Köszö-nettel tartozunk a kiadónak, a szerzőknek és szerkesztőknek áldozatos munkájukért, amivel gyarapították az értékes magyar ismerettárak sorát. (*Szent István Társulat*, Budapest, 1993–2010)

BODRITS ISTVÁN